

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Sectio Qvinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

vota quæ ipse formaueris. Quid enim potius? ait Epi-<sup>Epictetus lib. 4. Dis-
sert. c. 7.</sup>ctetus. Certè melius illud iudico, quod Deus vult, quàm quod ego. Adhæreo illi vt minister & pedisse-
quus: cum illo desidero, cum illo expeto, denique quod ipse vult, idem & ego volo. Hanc indifferen-
tiam sapienter alio loco inculcat, dum ait: Citra ap-^{Idem li. 1. c. 7.}petitionem & auersionem est auspicandum, quemad-
modum viator ex obuio quærit, vtri viæ sit insisten-
dum, neque de eo sollicitus est, dextrane an læuâ sit
pergendum: sic etiam ad Deum accedendum est tam-
quam ad ducem. Neque secus vtendum est oraculis,
atque oculis, quos non obsecramus vt hæc aut illa no-
bis potiùs repræsentent, sed quas res demonstraerint,
earum imagines accipimus. Nunc autem trementes
augurium captamus, Deumque inuocantes precamur:
Domine miserere nostri, fac mihi exeundi potestatem.
Mancipium! numquid aliud mauis quàm id quod
magis conducit? Quid autem conducit magis, quàm
quod Deo visum est? Sed hæc est mortalitatis no-
stræ arrogantia, vt quamuis homunciones simus ex
argillâ, & viliores quàm de lapide empta mancipia,
nostræ tamen, quàm diuinæ voluntati, obsequi ma-
limus, & ad quidlibet potiùs audendum ac petendum
proiecti, quàm ad partis acquiescendum parati simus.
Quod reprehendens Ecclesiastes, subiungit:

SECTIO QUINTA.

ECCLESIASTES.

VERS. 10. * Qui futurus est, iam vocatum est no-<sup>* Tigurina
versio h. c.
bet: Qui
existit,</sup>
men eius: & scitur quòd homo sit, & non
Y y pos-

possit contra fortiorem se in iudicio contendere.

ii. Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

METRICA PARAPHRASIS.

QVOVSQVE auarum pœna torquet intercus,
 Diuisque in aurem vota stillat abductis?
 Et quidquid Hermus, quidquid unda Pactoli,
 Diuesque Hydaspes turbido occulit fluctu,
 Indusque patulo prendit ore concharum,
 Hiante semper fauce & ore deglutit?
 Riētusque porrò tendit ad nouam prædam?
 An fortè calum cœlitesque culpabit,
 Nisi quidquid undis aureis Erythraei,
 Nisi quidquid aluo conditur Rheæ matris,
 Charybdem in vnâ gurgitemque demergat?
 Nisi quidquid Afer arcis Libystinis,
 Quidquid Sicanis messor euehit campis,
 Quidquid Galeſi pascuis cubat pratis,
 Cortem impudentis diuitis locupletet?
 Aut nisi superbo torque inambulet turgens,
 Amethystinoque coccinoque sarrano
 Et undulatum sesquipede trahat syrma,
 Digitusque Eoâ luceat teres gemmâ,
 Numquam improbarum desinet querelarum?
 Quid impudentis massa pulueris turget?
 Licet vsque & vsque surrigatur in cristas,
 Et vsque cunctos despiciatui ducens
 Palmone largo spiret aureos montes,
 Et vanitatis mille turgidos folles,

Buc-

Buccasque mille, mille colla distendat;
 Non ille fallet subdolo Deum fūco.
 Iam notus olim cū futurus in siluis
 Vel matre caule, vel puerperā quercu
 Agrestis infans, aut bubulcus insulsus,
 Aut contrā in ostro delicatulus pupus,
 Aut fors in aulā spes futura sceptrorum:
 Quodcumque tandem; at hominis obtinet nomen.
 Licet vsque honorum plaustra, nominum rhedas,
 Et vsque & vsque splendidam trahat pompam
 Fallacis aulæ, ac turgidis crepet buccis
 Ceras auorum; at hominis obtinet nomen.
 Satisne dixi follibus retundendis?
 Quid ergo rubræ vile pondus argillæ,
 Lutosæ terræ massa, pulueris saccus,
 Morborum acervus, officina factoris,
 Spoliumque morbi, temporisque lethique
 In præpotentem vindicem erigit cristas?
 Et nī petacem cumulet improbis votis,
 Velut ad tribunal iudicis diem dicit?
 Verbisque cumulans, cassæ verba, stultarum
 Addit querelis aggeres querelarum;
 Orbis Monarcham, siderumque Rectorem
 Indormientem publicæ rei culpans?
 Quid disputando queso proficit momus?
 Rem non metet, tam cassæ dum serit verba.

PROSA EXEGESIS.

EXPOSUIT Ecclesiastes præcedenti Sectione eorum
 vanitatem, ne dicam amentiam, qui, vñdecumque
 spes aliqua lucris aut honoris fuerit oblata, in quilibet
 etiam inexploratum inconsultâ cupiditate exardescunt,

Y y 2

nec

*Iniquè ho-
mo Deo
succenset
propter ir-
ritā vota.*

*Herodotus
lib. 7. Hi-
storiar.*

*Alvarez
Seruiedus
in litteris
Sinensibus
anni 1622.*

nec vllum votis suis modum statuunt: nunc eorundem arrogantiam & intolerabilem præsumptionem paucis perstringit, dum insinuat, eos, nisi voti compotes fiant, cum Deo expostulare, & quasi iniuriam acceperint, aut exigua dignitatis eorum sit habita ratio, *iudicio contendere.* Incredibilis hic furor existimari posset, & fabulis annumeranda superbia, nisi præter antiqua recentiaque historiarum monimenta, quotidiana hanc experientia vsusque confirmaret. Quis enim ignorat Regem Persarum Xerxem, cum ex Abydeno littore Hellespontum iuxta Sestum ponte iungere meditaretur, & dominum se maris ostendere, disiectis tempestate nauibus, ira percitum, trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum immergi iussisse? addito insuper conuitio, Indignum esse cui vllus hominum in posterum sacrificaret.

Sed fuerit illud inusitatae ambitionis ac superbiae; hoc certè & tempore recentius est, & vsu familiarius, quòd cum Sinenses Bonziji ab idolis siue Pagodibus suis iussu Regis beneficia quædam impetrare conati essent, & in hanc rem variâ se victus asperitate voluntariisque suppliciis afflixissent, effectum non secuto, poenas à Pagodibus suis poposcerunt, flagellis ac fustibus in eos sæuendo, perinde ac si sensu essent ac ratione præditi. Et hæc quidem barbaræ cuiusdam dementiæ non immerito quilibet damnabit: sed tamen an minus peccat horum temporum insolentia? Quot enim hoc tempore reperiuntur, qui si votis suis frustrati fuerint, petulantis linguæ flagello diuinam Maiestatem proscindunt, & quasuis in Deum blasphemias effutunt? Atque vt omitram leuiculos illos, qui ad quemlibet ferè infelicitatis alex iactum mille iniuriis Dei nomen lacerant,

rant, aut si vindictæ occasione frustrantur, Deum eiurant, & se diris omnibus dæmonibusque deuouent; quis non videat plerosque hominum, si non satis emolumenti, honoris aut compendij precibus suis piis que operibus à Deo impetrauerint, continuò à diuino obsequio cultuque desciscere, neque vllum in pietate virtutumque exercitatione operæ pretium esse situm existimare? vnde etiam tantus passim rerum diuinarum contemptus, & illæ tam profanæ voces, quas apud Malachiam legimus: *Vanus est qui seruit Deo: & quod emolumentum, quia custodiimus præcepta eius, & quia ambulauimus tristes coram Domino exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes: siquidem edificati sunt facientes impietatem, & tentauerunt Deum, & salui facti sunt.*

Vnde hæc tam proiecta temeritas? aut quis ille tam impudenter arrogans, vt Deum sibi ad nutum obsequentem, votisque omnibus, licet immodicis, licet improbis, annuentem deprecari præsumat? Quicumque demum ille, aut qualis quantusque sit, nihil est cur insolecat, iam enim *vocatum est nomen eius, & scitur quod homo sit.* quasi dicat: Ipso nomine suo luteam substantiæ suæ materiam, & abiectam prodit originem, quæ sola sufficiat comprimendæ tam procaci arrogantæ, tumori que retundendo. Quid enim est homo? Ait Aristoteles: Imbecillitatis exemplar, temporis spoliū, fortunæ ludus, mutationis imago, inuidiæ & calamitatis trutina, cetera pituita & bilis. Rursus quid est homo? Ait Seneca: Imbecillum corpus, fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam proiectum. Cū benè lacertos exercuit, cuiuslibet feræ pabulum, cuiuslibet victima: ex in-

*Quid est
homo vix
Deum in-
surgat?*

*Arist. apud
Stobæum
Serm. 96.*

*Sen. Con-
solat. ad
Marciam,
c. 11.*

Pet. Chry-
sologus
Serm. 45.

firmis fluidisque contextum; frigoris, æstus, laboris impatiens, ipso situ & otio iturum in tabem, alimenta metuens sua, anxie sollicitæque tutelæ, precarij spiritus, & malè cohærentis. Denique, quid infirmius est homine, inquit Chrysologus, quem sensus fallit, ignorantia decipit, circumuenit iudicium, pompa lædit, tempus deserit, mutat ætas, hebetat infantia, iuuentus præcipitat, senectus frangit?

Et fieri potest, ut hæc lutea massa in auctorem suum insurgat? hæc testa de Samiis terræ figulo exprobrat, non sat multa sibi ad ornatum splendoremque concedi? Quis unquam mendicus tam projectæ fuit impudentiæ, ut quidlibet sibi deberi arbitraretur? Profectò si inops atque mendicus est, totus ex alienâ misericordiâ pendet, neque repulsam interpretari debet iniuriâ, cum nihil iuris eius petitio prætendat. Quis autem coram Deo se mendicum esse infitiabitur? Si hæc ita se habent, neque rebus creatis quidquam ab auctore suo debetur, cuius tandem deinentiæ fuerit, hominem (tam infirmum animal ac miserum) *contra fortiorem se iudicio contendere*? Non is animus fuit innocentissimo Prophetæ Iob: cui cum non tantum ex voto non cederent omnia, sed etiam direptis opibus, abactis gregibus & armentis, totâ denique familiâ euersâ, sola sanies esset reliqua quam testâ raderet; cum Deo tamen iudicio contendere non sustinuit, sed infirmitatem suam cum diuinâ Maiestate comparans, ingenuè sapienterque professus est: *Verè scio quòd ita sit, & quòd non iustificetur homo compositus Deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est, & fortis robore; quis restitit ei, & pacem habuit.*

Iob 9, 1.

buit. Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subuer-
tit in furore suo. Qui commouet terram de loco suo, & co-
lumna eius concutiuntur. Qui precipit Soli, & non oritur :
& stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos
solus, & graditur super fluctus maris, &c. Deus, cuius ira
nemo resistere potest, & sub quo curuantur qui portant or-
bem. Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar
verbis meis cum eo? Rectè illud inter cetera, Quid
loquar verbis meis cum eo? quia in illâ tam stultâ ho-
minis cum Deo expositulatione, ac tam impari con-
gressu verba sunt plurima (nec quidquam præter ver-
ba) multamque in disputando habentia vanitatem.

